

Hoe Marianne's vader de aarde verliet

Een UITROEPTEKEN als afscheid

Reïncarnatietherapeute Marianne Notschaele maakt naast verdrietige momenten tijdens het stervensproces van haar vader, ook mooie (paranormale) gebeurtenissen mee in de instelling die zich heeft gespecialiseerd in terminale zorg. Afscheid nemen doet altijd pijn, maar dit is er wel eentje waar je 'U' tegen zegt...

TEKST: MARIANNE NOTSCHAELE-DEN BOER

Mijn 84-jarige vader ligt in het hospice. Verpleegkundig personeel geeft hem palliatieve zorg en de dienstdoende pastor spirituele bijstand. Mijn paps moet zich gaan overgeven aan wat komen gaat, zijn naderende eind. Hij heeft het er zwaar mee. Zijn leven voelt aan als voltooid, maar wat heeft hij het moeilijk met loslaten. Door erge pijnen in borstgebied en buik kan hij nauwelijks slikken, en met moeite gaat hij naar het toilet. Houdt voedsel vast in zijn darmen, net zoals hij vasthoudt aan het leven. Hij is nog niet klaar om afscheid te nemen van zijn aardse bestaan. Bij vlagen is hij verdrietig en bozig; hij wil niet eerder sterven dan zijn echtgenote. En daar waar hij jarenlang graag een borreltje dronk om emoties te dempen, doet de morfine dat nu voor hem.

Soep in plastic bakjes

Als dochter doe ik wat mogelijk is. Ik woon op een uur rijden van mijn ouders vandaan; we *FaceTimen* vaak en lang. Ondertussen 'mantelzorg' ik op afstand naast werk en privé zaken. Regel een werkster voor mijn moeder. Beluister opnames van gesprekken met artsen. Gelukkig kan mijn broer, die vlakbij woont, vaak wel aanwezig zijn bij ziekenhuisbezoeken. Ondertussen weet ik hoe het zit met verzekeringen en financiën van mijn ouders. Thuis maak ik verse soep, neem die mee in plastic bakjes. Doe af en toe boodschappen voor mijn moeder. Maak alvast een PowerPointpresentatie met foto's uit mijn vaders leven, die bij de naderende uitvaart getoond gaat worden. Ik zoek naar wachtwoorden die horen bij zijn apps, compleet adres-

*'Sterven is geen punt,
misschien een komma'*

lijsten. Wie sturen we binnenkort een rouwkaart? In een vrij uur denk ik aan artikelen schrijven; deadlines komen eraan. Voor mij andere deadlines dan voor mijn vader. Mijn moeder vermagert. De donkere kringen onder haar ogen tonen slaapgebrek en zorgen om haar zieke echtgenoot. Mijn vader verliest steeds meer lichaamsgewicht en bij ieder bezoek omhels ik hem voorzichtiger. Bang dat er in zijn oude, breekbare lichaam zomaar ineens iets 'krak' zegt.

Worsteling met het paranormale

We zijn geen 'elkaar aanrakend' gezin. Al leren we in snel tempo bij hoe het beter kan: lijfelijk contact maken, emoties tonen en uitspreken wat nodig is voordat de dood een definitief einde maakt aan ons samenzijn. De laatste jaren probeerde ik regelmatig met mijn vader in gesprek te gaan over 'sterven en leven na de dood'. Dat vond en vindt hij lastig, praten over zijn sterfelijkheid en wat daarna kan gebeuren. Handig ontwijkt hij dit soort gesprekken. Liever had hij mij niet gezien als paranormale dochter of reïncarnatietherapeute, maar als docente in het regulier onderwijs. Zijn worsteling met het paranormale is groter dan die van mij. Op een bepaald moment kon ik in mijn volwassen leven zeggen dat ik mijn vak maakte van werken met vorige levens en het paranormale. Hij ziet wel aura's om mensen heen, heeft soms een vooruitziende blik of helderziende waarneming, maar vindt 'het paranormale' gevaarlijk. "Met helderziendheid moet je voorzichtig zijn. Je gave mag je niet misbruiken." Lang nam ik die angst over, totdat ik mijn eigen weg vond en reïncarnatietherapie mixte met helderziende waarnemingen. Een zegen voor vastgelopen cliënten met allerlei klachten, en een geluk voor mij, om te mogen werken met wat mij lief is. Op het gebied van schrijven en taal heb ik veel van hem geleerd. Als Neerlandicus redigeerde hij mijn eerste boek over paranormale onderwerpen. De rode correcties stonden overal in de geprinte concepttekst. Ik schrok ontzettend. Over de boodschap die ik met deze roman aan anderen wilde overbrengen, wilde hij niet communiceren. Wel gaf hij stijlfouten aan; tekstueel kon van alles beter. Op zijn beurt leerde hij door het lezen van de romantekst over paranormale onderwerpen die ik gewoon vond, maar hij (nog) eng. Ik herinner me, dat hij zei: "Sorry, dat spannende hoofdstuk over zwarte magie las ik achter elkaar uit. Het greep me zo aan, dat ik het daardoor niet goed kon nakijken." In het verhalen schrijven en redigeren kwamen we dichtertot elkaar, tot ik op mijn eigen manier van schrijven en verhaalinhoud vertrouwde. Sommige artikelen die ik schreef voor ParaVisie las hij goedkeurend hummend.

Bijzondere energiemannetjes

Toch hield hij een haat-liefde verhouding met alles wat alternatieve genezing betrof. Geloofde direct de longarts in het ziekenhuis, die hem resoluut vertelde dat de tumor in zijn lijf binnen drie tot zes maanden zijn dood zou betekenen. Vertrouwde een klein beetje op homeopathische middelen, die hij speciaal uit Zwitserland liet overkomen. Gebruikte, want je wist immers nooit, ook zijn verbeel-

dingskracht. Visualisaties brachten hem in contact met energiewezentjes, die zijn lichamelijke pijnen eveneens bestreden. Wonderlijk, moest hij erkennen. Het hielp de pijn verminderen. Zijn tumor slonk; de longarts verbaasd achterlatend omdat mijn vader buiten de gemiddelde statistieken viel. Paps bleef langer leven dan de arts hem voorgespiegeld had. Kwam dit door zijn sterke wil om oud te worden? Door de homeopathische maretak-injecties? Of omdat bijzondere energiemannetjes hem te hulp schooten? Spijt had hij van de ondergane chemotherapie, de enige optie die de longarts bood. Dat maakte meer kapot in zijn lichaam dan hij inschatte. Een per ongeluk verkeerd geplaatste infuusnaald resulteerde in een gevoelloze en onbruikbare arm. Bestralingen maakten vingers en tenen gevoelloos. Haaruitval, reuk- en smaakverlies volgden. Twijfel sloeg toe. Waren al die medicijnen wel goed voor zo'n oude man, die eerder nooit wat mankeerde?

“Mijn geest is sterk. In het vroegere Atlantis werkte ik al met mijn derde oog”, zegt hij stellig. Soms vindt hij het normaal dat hij eerdere levens heeft gehad. Toch kiest hij ervoor niet dieper in te gaan op onderwerpen als reïncarnatie en wedergeboorte. Het blijft bij een: “Grote kans dat iets van mijn bewustzijn blijft bestaan na de dood. Sterven is geen punt, misschien een komma.”

Emotioneel ontlasten

In het hospice wordt hij fantastisch en liefdevol verzorgd. In zijn laatste weken hier op aarde doet hij haast wanhopig zijn best nog alles uit het leven te halen. Op hoge leeftijd laat hij zien dat hij de schaamte voorbij is. Durft, zij het eerst onwennig, om hulp te vragen. Laat zich wassen en verzorgen door onbekenden. Laat opgekropte tranen rollen, en niet alleen uit zijn ogen. Om de tien minuten schuifelt hij naar het toilet om te plassen. Hoe meer hij aan oude kwesties 'verteert', hoe beter zijn stagnerende stoelgang weer wordt. De symboliek van emotioneel ontlasten dringt tot hem door, ondanks de (pijn)verdovende medicijnen. Via *FaceTime* spreken en zien we elkaar dagelijks. Ik zwaai naar hem, en naar verplegers die achter hem langs in het beeld lopen. Moderne techniek is een oud-Atlantiër niet vreemd. Zijn iPhone en iPad liggen op zijn nachtkastje naast het bed. Mijn vader is in goede handen. De sfeer in de hospicekamer is prettig. Personeel en vrijwilligers passen perfect bij de omgeving en de stervenden die ze begeleiden. Lief. Betrokken. Rustig. Sereen.

'Ik houd veel van je!'

Een maand in het hospice vliegt voorbij. Zijn korte loopjes worden kleiner en minder. Zelfstandig lopen verandert in schuifelen. Met stok, met rollator. Eerst nog naar het

*'Ik ga naar een plek waar
tijd niet bestaat, ik ben er
nieuwsgierig naar'*

appartement waar mijn moeder het alleen probeert te rooien, later binnen de hospice-afdeling van het verpleegtehuis. Afwisselend zit hij in een stoel of ligt in bed, scheef weggezakt vanwege grote hoeveelheden morfine tegen zenuwpijnen. Hij spreekt langzaam, dwars door morfineverdooving heen, zoekt kortademig naar de juiste woorden. Wil afscheid nemen van familie, vrienden en kennissen. Wat mij als 'therapeuterende' dochter niet lukt, lukt een pastoraal medewerker wel. Zorgen dat hij praat. Dat hij open is en uitspreekt wat hem nog van het hart moet, dat hij zijn emoties toont. Op Valentijnsdag ontvang ik een speciale e-mail van hem, die eindigt met 'Ik houd veel van je!' Een bijzondere uiting van liefde. Ik staar lang naar het uitroepteken, het leesteken waar hij als docent Nederlands zo'n hekel aan had. Medicatie en morfinepleisters maken dat hij met zijn energieveld voor slechts zestig procent in zijn lichaam aanwezig is. Een deel van zijn aura bevindt zich steeds vaker buiten zijn lichaam, zwabbert halverwege de hospicekamer. Mijn vader is verworpen tot een schim van de persoon die hij was.

Plat Rotterdams

Op een dag ben ik met mijn moeder bij hem. We zitten met z'n drieën te praten. Althans, we doen een goede poging. Paps en mams zijn dovig, horen niet meer zo goed, ondanks hun beider gehoorapparaten. Mijn vader hijst zich omhoog uit een stoel, wankelt de hospice-kamer door. Grijpt zich vast aan een tafeltje, een stoel, daarna een kast, het bed. Om niet te vallen. Mompelt vanwege de morfine-medicatie. Opeens zie ik hoe zijn gezicht verandert. De broze huid spant zich strakker om zijn schedel, zijn gezicht valt in, het lijkt nóg magerder dan daarnet. Zijn gewone taalgebruik - zonder enige vorm van dialect, soms licht geaffecteerd - verschuift naar plat Rotterdams. De energie in de kamer verandert en ik voel de aanwezigheid van een overleden oom uit het Westland, de oudste broer van mijn vader, die enkele jaren geleden na een slopende ziekte overleed. Zijn geest is zo dicht bij mijn paps, dat hij in diens energieveld kruipt en 'het even overneemt'. Een kort moment laat deze overleden oom zich op deze manier aan mij zien. Alsof hij aangeeft dat hij zijn jongere broer opvangt en hem op zijn verdere reis zal begeleiden, zodra het definitief tijd is om te gaan.

In de hospice-kamer voel ik een andere, vrouwelijke energievorm naderen. Ze zweeft naar mijn vader toe, blijft een minuutje vlak bij ons drieën hangen en is dan weer weg. In mijn hoofd hoor ik: "Hij is de laatste van mijn kinderen die ik kom ophalen." De geest van de moeder van mijn pa! Ze overleed op jonge leeftijd, lang voordat ik geboren werd. Inderdaad, alle broers en zussen van mijn vader zijn de afgelopen jaren gestorven. Mijn vader is de enige van haar kinderen die nog in leven is. Ik glimlach en richt me weer op mijn moeder en vader samen. Vertel hun wat ik net zag. "Echt waar?", vraagt mams. "Zou het?", reageert paps blij. "Vertrouw er maar op, ik weet het zeker. Ze wachten je op, helpen je verder. Zij weten hoe het er aan de andere kant toegaat. Betere helpers kun je niet hebben."

*‘Vannacht ga ik met ze mee.
Ze zijn er allemaal: mijn
overleden vader en moeder,
broers en zussen’*

Het allermooiste afscheidsgesprek

Anderhalve week later heb ik een ontredderde moeder aan de lijn. “Hij zegt dat ze hem vannacht komen halen.” Zijn naderende dood dringt nu pas echt tot haar door. Voor het eerst vloeien haar tranen. Tot dat ogenblik hield ze zich zo sterk mogelijk. Voor zichzelf, voor hem, voor haar kinderen. Twee uur later gaat mijn mobiel af. Paps wil met me *FaceTimen*. Hij klinkt frappant helder, ondanks de toegediende morfine. Op het beeldscherm van mijn iPhone zie ik zijn vertrouwde, sterk vermagerde en ingevallen gezicht. Zijn ogen vullen zich met tranen, die hij met een grote witte stoffen zakdoek dept en zegt: “Ik ga vannacht met ze mee. Ze zijn hier allemaal. Mijn overleden vader en moeder, mijn overleden broers en zussen. Ze hangen nu rechts naast me.” Ik voel mijn keel dik worden van verdriet. De overleden oom (die bij leven met een Rotterdams accent sprak) laat zich weer kort zien aan mij. Zelfs dat kan via internet! Een kwartier praat ik met mijn vader. Het lijkt een uur. Eindelijk hebben we het allermooiste (paranormale) afscheidsgesprek tussen vader en dochter dat er bestaat.

Vader en dochter

Mijn vaders lichaam is sterk. Zijn geest oefent het naderende vertrek. Paps energieveld is meer *uit* zijn pijnlijke, stervende en bedlegerige lichaam, dan er nog *in*. Hij fluistert. De vrouwelijke arts die enkele dagen later de euthanasie verzorgt, vraagt meerdere keren of hij het wel zeker weet, ‘dat hij graag euthanasie wil’. Hij antwoordt: “Niet graag, maar ik wil euthanasie.” Tegen familieleden die bij zijn laatste moment aanwezig zijn, zegt hij: “Ik ga naar een plek waar tijd niet bestaat, ik ben er nieuwsgierig

naar.” Hij houdt de ogen gesloten. Ieder moment verwacht ik een heel welkomstcomité van gestorven familieleden bij het plafond in de hospice-kamer. Zij weten de weg, hij hoeft alleen maar te volgen. Maar wanneer zijn snelle dood intreedt, is daar alleen zijn overleden moeder. Haar plotseling voorbij zoevende energieveld maakt een duikvlucht naar beneden, halverwege de kamer, en neemt zijn zielsenergie mee. Mij verbluft achterlatend over de snelheid waarmee dit gebeurt. Het is goed zo.

Een uur later arriveer ik met mijn moeder in haar appartement. Alle bedieningsknopjes weigeren kortstondig hun verbinding met lampen en elektrische apparaten. Ook mijn schoonzus krijgt die dag belangrijke elektrische apparaten tijdelijk niet aan. In de avond flikkeren bij mij thuis vele lampen. Ik heb de indruk dat mijn overleden paps nog niet helemaal wakker is aan ‘de andere kant’. Mijn moeder vindt die voortdurende lampstoringen eng. Ik stel haar gerust en zeg: “Als pap weer weet hoe hij met je in contact kan komen, verschijnt hij wel in je dromen.” Bij mij is zijn zielsenergie welkom om langs te wapperen en ‘te spoken’.

Ik hoop dat ik hem in een volgend leven weer tegenkom. We waren bevriend in Atlantis, kenden elkaar ten tijde van het Romeinse Rijk, trotseerden samen in een leven als man en vrouw strenge winters in een poolgebied. Dit leven waren we vader en dochter.

Mijn vader, Ton den Boer, overleed op 6 maart 2020. De dag waarop mijn lievelingsboom in onze tuin, een roze magnolia, de eerste knoppen opende. Een vroege lente. Mijn vader vond het goed dat ik over zijn sterven een artikel schreef. Het grootste deel van dit verhaal heb ik hem nog kunnen voorlezen. “Zo ging het precies”, zei hij. •